

Vergaderjaar 1996–1997

25 000 XII

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (XII) voor het jaar 1997

Nr. 53

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 29 augustus 1997

De vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat¹ heeft bij brief van 14 mei 1997 een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Verkeer en Waterstaat over gezondheidsrisico's en overlast ten gevolge van radiogolven en elektromagnetische straling ten gevolge van hoogspanningsleidingen.

De minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 29 augustus 1997.

Beide brieven zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Biesheuvel

De griffier van de commissie,
Roovers

¹ Samenstelling:

Leden: Blauw (VVD), ondervoorzitter, Van den Berg (SGP), Lilipaly (PvdA), Biesheuvel (CDA), voorzitter, Reitsma (CDA), Versnel-Schmitz (D66), Van Gijzel (PvdA), Leers (CDA), Van Heemst (PvdA), Feenstra (PvdA), Verbugt (VVD), Poppe (SP), Van 't Riet (D66), H. G. J. Kamp (VVD), Stellingwerf (RPF), Crone (PvdA), Roethof (D66), M. B. Vos (GroenLinks), Verkerk (AOV), Van Zuijlen (PvdA), Van Waning (D66), Keur (VVD), Assen (CDA), Ten Hoopen (CDA), Luchtenveld (VVD).

Plv. leden: Blauw (VVD), Schutte (GPV), Van Gelder (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Dankers (CDA), Jeekel (D66), Swildens-Rozendaal (PvdA), Terpstra (CDA), Huys (PvdA), Duivesteijn (PvdA), Hofstra (VVD), vacature CD, Hillen (CDA), Remkes (VVD), Leerkes (U55+), Witteveen-Hevinga (PvdA), Augusteijn-Esser (D66), Rosenmüller (GroenLinks), Nijpels-Hezemans (Groep Nijpels), Valk (PvdA), Hoekema (D66), Klein Molekamp (VVD), Van der Linden (CDA), Th. A. M. Meijer (CDA), Te Veldhuis (VVD).

's-Gravenhage, 14 mei 1997

Betreft: gezondheidsrisico's en overlast t.g.v. radiogolven en elektromagnetische straling t.g.v. hoogspanningsleidingen

Met grote regelmaat hebben de afgelopen jaren de Kamer signalen bereikt van verontruste burgers en organisaties inzake de invloed van radiofrequente elektromagnetische velden en extreem laagfrequente elektrische en magnetische velden (ELF-velden) op de gezondheid. Overigens zijn er daarnaast ook nog klachten over effecten op elektronische apparatuur, waaronder pacemakers.

Voorbeelden van de eerste categorie zijn onder meer: VINEX-locatie zenderpark Lopik, zenderlocatie Wereldomroep Zeewolde, zenderlocatie Radio Kootwijk, GSM-zenders en -telefoons.

Een voorbeeld van de tweede categorie is de vervanging van een ondergrondse hoogspanningsleiding (onder verdubbeling van de capaciteit) door een woonbuurt in Voorburg.

De overheid erkent de potentiële effecten van elektromagnetische straling. Regelgeving is primair gericht op een beperking van de elektrische veldsterkte (prestatie-eis) en niet op de ruimtelijke inpassing van (vaste) installaties – zendmasten, hoogspanningsleidingen e.d. – die deze straling veroorzaken.

De Gezondheidsraad heeft een aantal onderzoeken gedaan op dit gebied, het meest recent inzake Radiofrequente elektromagnetische velden (300 Hz – 300 GHz). Ook in dit rapport wordt geconcludeerd: «Onder bepaalde omstandigheden kan blootstelling aan deze velden de gezondheid nadelig beïnvloeden.»

In de wetenschappelijke literatuur worden ook mogelijke effecten van elektromagnetische straling op het erfelijk materiaal bij de mens en het voorkomen van kanker genoemd¹. De gezondheidsraad concludeert dat er voor het verbinden van conclusies aan deze aanwijzingen nog onvoldoende wetenschappelijk bewijs geleverd is.

Door de verlening van vergunningen voor het oprichten of uitbreiden van installaties die elektromagnetische straling veroorzaken worden echter voldongen situaties gecreëerd die buitengewoon lastig, en vermoedelijk alleen tegen hoge maatschappelijke kosten, terug te draaien zijn. Dat zou reden voor extra voorzichtigheid moeten zijn.

De vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat zou in het licht van bovengenoemde constatering graag een reactie van het Kabinet krijgen op de volgende vragen.

1. Waarom wordt voor de blootstelling van mensen een veldsterkte van 10 V/M acceptabel geacht, terwijl voor elektronische apparatuur onlangs een EMC-richtlijn is vastgesteld waarin de grenswaarde 3 V/M bedraagt?

2. Welke mogelijkheden ziet u om door middel van bestaande regelgeving (milieu, planologisch) te voorkomen dat een toekomstige aanscherping van immissienormen gefrustreerd wordt door installaties die nu reeds aanwezig zijn, of waarvoor voorafgaand aan de aanscherping vergunning zal worden verleend?

¹ Zie o.m.: Medical Journal of Australia, 2/16 december 1996.

3. Indien de onder 2 bedoelde mogelijkheden beperkt zijn: welke mogelijkheden ziet u om door *nieuwe* regelgeving bedoelde effecten te voorkomen?

De commissie hecht er groot belang aan dat de reactie van het Kabinet uitgaat van een integrale benadering van de gezondheids-, milieu- en planologische aspecten, alsmede van de consequenties voor energie- en telecommunicatievoorziening. Tot dusverre hadden standpunten en reacties van bewindslieden steeds betrekking op deelaspecten, hetgeen vermoedelijk mede veroorzaakt wordt doordat bevoegdheden van tenminste vier ministeries (V&W, VROM, VWS en EZ) in het geding zijn.

De griffier van de vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat,
Coenen

's-Gravenhage, 29 augustus 1997

Hierbij ontvangt u, mede namens de Ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Economische Zaken de antwoorden op de vragen gesteld in uw brief van 14 mei 1997.

1. De vaststelling van grenswaarden van elektromagnetische velden voor de blootstelling van mensen en voor elektrische en elektronische apparatuur kunnen niet met elkaar worden vergeleken. Voor beide grenswaarden bestaat een ander uitgangsprincipe. Zoals in de adviezen van de Gezondheidsraad inzake Extreem laagfrequente elektromagnetische velden en gezondheid en Radiofrequente elektromagnetische velden (300 Hz–300 GHz) is te vernemen, zijn de grenswaarden van elektromagnetische velden voor de blootstelling van mensen bepaald aan de hand van gezondheidkundige overwegingen. De maximaal acceptabele veldsterkte is frequentie afhankelijk. Voor de algemene bevolking bedraagt bijvoorbeeld de maximale elektrische veldsterkte 5000 V/m bij 50 Hz. Tussen 50 Hz en 10 MHz neemt deze waarde af tot minimaal 28 V/m tussen 10 en 400 MHz. Boven 400 MHz neemt de toelaatbare veldsterkte weer toe.

Voor elektrische en elektronische apparatuur is een ander uitgangsprincipe van toepassing. Het betreft hier de storingsgevoeligheid of immuniteit. In de Europese Richtlijn over elektromagnetische compatibiliteit (EMC) is onder andere bepaald dat apparatuur immuun moet zijn voor elektromagnetische velden. De mate van immuniteit wordt nader geregeld in verschillende geharmoniseerde Europese normen. Voor de meeste apparatuur in een huishoudelijke omgeving geldt inderdaad een maximale veldsterkte van 3 V/m. Deze veldsterkte is bepaald op basis van consensus waarbij rekening is gehouden met technische en economische motieven alsmede de maximale emissie van elektromagnetische straling door elektrische en elektronische apparatuur en installaties.

2/3. De mogelijkheden om op basis van de bestaande regelgeving (milieu en planologisch) bij de vergunningverlening ver vooruit te lopen op mogelijke toekomstige aanscherpingen in de normstelling voor elektromagnetische velden zijn beperkt. Verder is het gebruikelijk dat bij een eventuele aanscherping van de regelgeving, ook in de bestaande situaties binnen een redelijke termijn alsnog aan de nieuwe normstelling voldaan dient te worden. In die zin vormen bestaande situaties dan ook geen belemmering voor nieuwe normstelling.

Overigens wordt op basis van de ook door u vermelde adviezen van de Gezondheidsraad niet verwacht dat een dergelijke aanscherping van de normstelling op korte termijn nodig zal zijn. De wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van de gezondheidseffecten van elektromagnetische straling worden door ons bijgehouden zodat bij nieuwe inzichten het beleid bijgesteld kan worden.

Uw opmerking in verband met de noodzakelijke integrale benadering van de problematiek rond de niet ioniserende straling ondersteunen wij van harte. In dat verband is van belang op te merken dat er reeds geruime tijd interdepartementaal overleg plaatsvindt over dit onderwerp. Dit heeft ondermeer geresulteerd in een goede afstemming bij de totstandkoming van de «Circulaire inzake extreem laagfrequente elektrische en magnetische velden» en de «Richtlijn voor radiofrequente straling bij zendingrichting».

Mede gezien de toenemende publieke belangstelling voor de mogelijke gezondheidseffecten van elektromagnetische straling zullen wij bezien hoe deze interdepartementale samenwerking ook in relatie tot de noodzakelijke integrale afwegingen bij bijvoorbeeld de vergunningverlening voor zover van toepassing (milieu, ruimtelijke ordening, communicatie, energievoorziening) verder geïntensiveerd kan worden.

De Minister van Verkeer en Waterstaat,
A. Jorritsma-Lebbink